

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งคือครูผู้สอน เพราะครูเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดกระบวนการเรียนรู้ อันได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอนและประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ และสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยไม่สร้างปัญหาให้กับสังคม อีกทั้งยังจะช่วยพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไปได้นอกจากจะมีบทบาทในด้านการสอน การถ่ายทอดวิชาความรู้ดังกล่าวแล้ว ครูยังเป็นผู้ที่คอยกระตุ้น แนะนำ สนับสนุนให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยวิธีที่ถูกต้องเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูสังคมศึกษา ดังที่ รัชนิกร ทองสุขดี (2542 ก และ ข, หน้า 60 และ หน้า 2) ได้กล่าวไว้ว่า เนื่องจากความต้องการทางเทคโนโลยีปัจจุบันมีผลทำให้ครูผู้สอนสังคมศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนยุทธวิธีการสอนและเนื้อหาให้ทันสมัยอยู่เสมอ เพราะวิชานี้มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมโลกที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมนุษย์ต้องมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยจึงจะก้าวทันโลก บทบาทของครูสังคมศึกษาจึงควรจะเป็นผู้เตรียมผู้ชี้แนะให้นักเรียนออกไปสู่สังคมภายนอกในฐานะนักคิด นักตั้งสมมติฐาน นักวิเคราะห์ วิจารณ์ นักพิสูจน์ นักคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และที่สำคัญต้องเป็นผู้ที่สามารถเลือกใช้ข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างชาญฉลาดซึ่งจะต้องใช้ทักษะทางสติปัญญา วิชาการและสังคม รูปแบบการสอนต้องยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเพื่อจะได้พัฒนาการคิด วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ แก้ปัญหา มีความตระหนัก มีจิตสำนึกและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ด้วยเหตุนี้บทบาทของครูผู้สอนจำเป็นต้องเปลี่ยนจากผู้สอนมาเป็นผู้เตรียมประสบการณ์และสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (สุพล วังสินธ์, 2542, หน้า 36) นอกจากนี้ครูสังคมศึกษายังต้องพัฒนาเยาวชนให้มีความรู้พื้นฐานที่เพียงพอ รู้จักคิด รู้จักใฝ่หาความรู้ และประสบการณ์ด้วยตนเอง รู้จักปรับตัว แก้ปัญหา พัฒนาทักษะในการทำงาน มีค่านิยมที่ดีงาม ส่งเสริมความเป็นเลิศในด้านความสามารถ ความถนัดของแต่ละบุคคลตามความต้องการที่มีอยู่ (วิระวัฒน์ พูลทวี, 2541, หน้า 10 – 16) และยังมีหน้าที่

โดยตรงที่จะต้องอบรมบ่มนิสัยนักเรียน ให้ยึดถือคุณธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ครูสังคมศึกษาต้องยอมรับว่าความรับผิดชอบโดยตรงที่จะต้องปฏิบัติคือการอบรมสั่งสอนนักเรียนให้เป็นพลเมืองดีที่มีความรู้และคุณธรรม (สมาคมครูสังคมศึกษาแห่งประเทศไทย, 2533, หน้า 6 - 7)

ดังนั้นครูสังคมศึกษาไม่ว่าโรงเรียนของรัฐหรือเอกชนนั้น นอกจากจะมีบทบาทในด้านการสอน การถ่ายทอดวิชาความรู้แล้ว ครูยังจะต้องส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักเคารพกฎหมาย รู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและต่อสังคม ในฐานะที่นักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์สังคม ตั้งแต่ระดับครอบครัวไปจนถึงระดับประเทศชาติในอนาคต กอปรกับปัจจุบันเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศต่าง ๆ ที่มีความเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ความเจริญด้านเทคโนโลยีหลังไหลเข้าสู่ตัวนักเรียนอย่างมากมาย จนบางครั้งไม่สามารถที่จะแยกแยะได้ ทำให้เกิดความสับสนและนำไปเป็นตัวอย่างในการประพฤติปฏิบัติที่ไม่ถูกไม่ควร ดังนั้นครูสังคมศึกษาจึงควรแสดงบทบาทของตนเองอย่างเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน

ปัจจุบันการจัดการสอนในโรงเรียนเอกชน อำเภอเมืองเชียงใหม่ กำลังได้รับความสนใจจากผู้ปกครอง โดยเฉพาะในส่วนของ การพัฒนานักเรียนซึ่งเป็นบุตรหลานของตนให้มีความรู้ความสามารถทั้งทางด้านวิชาการ ทางสติปัญญา และทางสังคม ดังนั้นหากว่าโรงเรียนเอกชนมีการจัดบุคลากรในด้านการเรียนการสอน โดยเฉพาะครูสังคมศึกษาอย่างดีแล้ว โรงเรียนย่อมได้รับความเชื่อถือ ความศรัทธา และความไว้วางใจจากผู้ปกครองที่จะนำบุตรหลานเข้ามาเรียนในโรงเรียนเอกชน เพราะผู้ปกครองเหล่านั้นต่างก็มีความคาดหวังที่จะให้บุตรหลานได้รับการศึกษาอบรมที่ดี รวมถึงส่งเสริม สนับสนุนทักษะความรู้ความสามารถทั้งทางด้านวิชาการ ทางปัญญา และทางสังคม โดยเฉพาะความมีคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่บุตรหลานของตน

อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนในโรงเรียนเอกชน อำเภอเมืองเชียงใหม่ บางโรงเรียนประสบปัญหาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉพาะในวิชาสังคมศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เป็นรายวิชาบังคับ ซึ่งมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีพื้นฐานความรู้อันจะนำไปใช้ในการเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและอุดมศึกษา ดังตัวอย่างข้อมูลผลการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย (ฝ่ายวิชาการ-วัดผล โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย แผนกมัธยม, 2540 - 2542) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาโดยเฉลี่ยคะแนนอยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจของผู้ปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคะแนนวิชาบังคับแกนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีแนวโน้มที่ลดลง เช่น รายวิชา ส 203 นักเรียน

ได้ระดับผลการเรียนดังนี้ ในปีการศึกษา 2540 นักเรียนจำนวน 380 คน ได้รับระดับผลการเรียน 4 จำนวน 75 คน 3 จำนวน 103 คน 2 จำนวน 11 คน 1 จำนวน 68 คน และ 0 จำนวน 23 คน ในปีการศึกษา 2541 นักเรียนจำนวน 388 คน ได้รับระดับผลการเรียน 4 จำนวน 58 คน 3 จำนวน 110 คน 2 จำนวน 109 คน 1 จำนวน 93 คน 0 จำนวน 18 คน ในปีการศึกษา 2542 จำนวน 376 คน 4 จำนวน 46 คน 3 จำนวน 54 คน 2 จำนวน 108 คน 1 จำนวน 127 คน 0 จำนวน 41 คน สำหรับทักษะทางวิชาการนั้น นักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดทักษะการทำงานและการเรียนรู้บางอย่าง เช่น ทักษะการเขียน การรวบรวมข้อมูล การใช้วัสดุอ้างอิง และอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ โดยสังเกตจากการทำรายงานและออกมาทำรายงาน หน้าชั้นเรียนของนักเรียน จะเห็นได้ว่าการเขียนบรรณานุกรม และการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ยังไม่ถูกต้อง ซึ่งทักษะเหล่านี้นักเรียนก็ต้องอาศัยครูสังคมศึกษาเป็นผู้ที่คอยให้ความช่วยเหลือในด้านทักษะความชำนาญต่าง ๆ ต่อไป (อำพัน วลีเวชสุนทร, 2543)

นอกจากทักษะทางด้านวิชาการและทางสติปัญญาดังกล่าวแล้ว ในด้านทักษะทางสังคม นั้นก็ยังเป็นปัญหาสำหรับนักเรียน กล่าวคือ นักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่พร้อมในทุก ๆ ด้าน ผู้ปกครองได้ให้การดูแลเอาใจใส่บุตรหลานของตนเป็นอย่างดี เป็นผู้ที่คอยช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ ทำให้นักเรียนเคยชินอยู่กับสภาพความสะดวกสบาย จนทำให้ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าที่จะตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ รวมไปถึงการคบค้าสมาคมกับเพื่อนฝูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนี้ เป็นช่วงที่เพื่อนจะมีอิทธิพลมากในชีวิต จึงทำให้เกิดกรณีการเลียนแบบต่าง ๆ บางครั้งจะนำเอาแบบอย่างที่ไม่ค่อยจะเหมาะสม เช่น ค่านิยมในการใช้สินค้าที่มีราคาแพง การแต่งกายที่ล่อแหลม โดยได้ตัวอย่างมาจากแฟชั่นต่าง ๆ และการใช้ภาษาพูดที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น (จินดา งามเสมอ, 2543) ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการเป็นผู้ที่คอยส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาให้รู้จักช่วยเหลือกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน เคารพในสิทธิของผู้อื่น มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักช่วยเหลือตนเอง มีความรับผิดชอบต่องานของตนเองและส่วนรวม รู้ประหยัดอดออม และมีค่านิยมในทางที่ถูกที่ควร เช่น การไม่ใช้สินค้าที่มีราคาแพง เป็นต้น (สิทธิพงศ์ สุขเกษม, 2543) จากสภาพปัญหาดังกล่าว โรงเรียนเอกชนในอำเภอเมืองเชียงใหม่ จำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาความมีประสิทธิภาพของนักเรียน โดยมีการจัดการด้านบริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาให้สอดคล้องกับความคาดหวังของผู้ปกครองเพื่อให้ผู้ปกครองตัดสินใจเลือกโรงเรียนที่จะนำบุตรหลานเข้ารับ

การศึกษาเล่าเรียน ดังที่ ณรงค์ สงวนพงษ์ (2539, หน้า 3) ได้กล่าวถึงโรงเรียนเอกชนไว้ว่า หากโรงเรียนเอกชนสามารถบริหารงานจนเกิดประสิทธิผลก็ย่อมสร้างความเชื่อถือ ความศรัทธา แก่ผู้ปกครองที่จะนำบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนมากขึ้น และทำให้โรงเรียนมีโอกาสคัดเลือก เด็กที่มีคุณภาพไว้ได้ อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ มณฑิกา สุจริตกุล (2540, หน้า 13) ที่กล่าวถึงโรงเรียนเอกชนว่า โรงเรียนเอกชนต้องเตรียมพร้อมที่จะปรับปรุงกิจการ ให้มีคุณภาพก้าวทันกับแผนงานของ กระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะโรงเรียนสายสามัญ ที่เป็นการศึกษาภาคบังคับที่รัฐถือว่าเป็น หน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อประชาชน ต้องยึดเรื่องคุณภาพให้มาก การจัดการบริหารโรงเรียน ต้องดำเนินการเพื่อสนองนโยบายและแนวคิดในการจัดการศึกษา อีกทั้งต้องสอดคล้องกับ ความต้องการและความคาดหวังของผู้ปกครอง

ในปัจจุบัน โรงเรียนเอกชน ได้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านวิชาการและทางสังคม เพื่อตอบสนองตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ ฉบับพุทธศักราช 2542 มาตราที่ 49 ที่กำหนดให้บุคคลภายนอกโดยเฉพาะผู้ปกครอง เป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาในทุกด้าน ดังนั้นในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นบุคคลหนึ่งซึ่งมี หน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาใน โรงเรียน เอกชน อำเภอเมืองเชียงใหม่ เห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าว จึงสนใจศึกษาความคาดหวังของ ผู้ปกครองต่อบทบาทของครูสังคมศึกษา ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเอกชน อำเภอเมืองเชียงใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นระดับชั้นที่ผู้ปกครองมุ่งหวังให้บุตรหลานได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานซึ่ง จะนำไปใช้สำหรับการศึกษาต่อในระดับสูง และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้ ด้วยเหตุนี้เพื่อ ให้ทราบถึงความคาดหวังของผู้ปกครองต่อบทบาทของครูสังคมศึกษา และเพื่อนำข้อมูลไปเป็น แนวทางในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งบทบาทของครูสังคมศึกษาในกลุ่ม โรงเรียนเอกชน ให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองต่อบทบาทของครูสังคมศึกษา ระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนเอกชน อำเภอเมืองเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของผู้ปกครองเกี่ยวกับความคาดหวังต่อบทบาทของครู สังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนเอกชน อำเภอเมืองเชียงใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะผู้ปกครองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนเอกชน อำเภอเมืองเชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 16 โรงเรียนทั้งสิ้น 9,792 คน

2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองต่อบทบาทของครูสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนเอกชน อำเภอเมืองเชียงใหม่ ในด้านต่อไปนี้

1. การพัฒนาทักษะทางวิชาการของนักเรียน
2. การพัฒนาทักษะทางปัญญาของนักเรียน
3. การพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียน

3. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองต่อบทบาทของครูสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เฉพาะโรงเรียนเอกชน อำเภอเมืองเชียงใหม่ เท่านั้น ทั้งนี้ เนื่องจากโรงเรียนเอกชนที่เปิดทำการสอนในต่างอำเภอ จะมีเฉพาะบางอำเภอและจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอนจะต่างกับโรงเรียนเอกชนในอำเภอเมือง

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความคาดหวัง หมายถึง ความมุ่งหวังของผู้ปกครองต่อบทบาทของครูสังคมศึกษาที่สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนเอกชน อำเภอเมืองเชียงใหม่

ผู้ปกครอง หมายถึง บิดา มารดาของนักเรียนหรือบุคคลอื่นที่ไม่ใช่บิดา มารดาของนักเรียน แต่ทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบนักเรียนในขณะที่เรียนอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนเอกชน อำเภอเมืองเชียงใหม่

บทบาทของครูสังคมศึกษา หมายถึง การปฏิบัติตนของครูสังคมศึกษาในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะทางวิชาการ ทักษะทางปัญญาและทักษะทางสังคมของนักเรียน

โรงเรียนเอกชน หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ ที่ตั้งขึ้นโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลตามพระราชบัญญัติ โรงเรียนเอกชน พุทธศักราช 2525 สังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยทำให้ทราบถึงความคาดหวังของผู้ปกครองต่อบทบาทของครูสังคัมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนเอกชน อำเภอเมืองเชียงใหม่ ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับการปรับปรุงบทบาทของครูสังคัมศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเอกชนได้

2. ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับการเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของครูสังคัมศึกษาในการพัฒนาทักษะให้แก่นักเรียนใน โรงเรียนเอกชนได้

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University